

În vara anului 1908, A. I. Jacimirski, care pe atunci era docent de filologie slavă și română la universitatea din Petersburg, îl informa pe I. Bogdan că în secția de manuscrise a Bibliotecii publice din Petersburg — astăzi Biblioteca Saltykov-Șcedrin — se află sub cota: 0, XVII, No. 13 un sbornic care între altele cuprinde pe lângă cronica lui Macarie — copiată de I. Bogdan în 1889 — și letopisețul moldovenesc al evenimentelor anilor 1541—1551.<sup>46</sup> În urma acestei informații, I. Bogdan pleacă, în august 1908, în Rusia spre a copia: documente dela Ștefan cel Mare și cronica pomenită. Copiind cronica în răstimp de o săptămână I. Bogdan revine în țară unde în ședințele Academiei Române din 16, 23 și 30 ianuarie 1909 prezintă textul letopisețului lui Azarie — o compilație alcătuită din letopisețul dela Putna, cronica lui Macarie și cea a lui Azarie — însoțit de un studiu introductiv, lucrare publicată apoi, în același an sub titlul: *Letopisețul lui Azarie*.<sup>47</sup>

Din aparatul critic al textului editat, se vede că I. Bogdan a utilizat mai întâi un sbornic al arheografului rus E. V. Barsov, care cuprinde o cronică a lui Macarie, copiată de I. Bogdan în toamna anului 1908, apoi codicele dela Slatina, aflat la Kiev și în sfârșit traducerea medio-bulgară a cronicii lui Manase. Aceasta din urmă după ediția pe care I. Bogdan începuse a o tipări din anul 1902. Sbornicul lui E. V. Barsov<sup>48</sup> l-a notat în aparatul critic prin B, codicele dela Slatina prin S, iar cronica lui Manase prin Man. Letopisețul lui Azarie, despre care N. Iorga a scris că este « tot atît de perfect editat », <sup>49</sup> ca și cronicile publicate de I. Bogdan în anii 1891 și 1895, este publicat în ceea ce privește textul slav după aceeași metodă ce I. Bogdan o va folosi la documentele brașovene și ale lui Ștefan cel Mare, iar în ceea ce privește aparatul critic trebuie precizat că I. Bogdan se abate dela metoda stabilită. În loc să dea întâi varianta din textul indicat în aparat față de textul de bază pe care îl editează și apoi sigla manuscrisului în care apare textul variantă,<sup>50</sup> I. Bogdan inversează dînd mai întâi în aparatul critic negativ sigla manuscrisului și apoi varianta. În ceea ce privește studiul lui I. Bogdan, care însoțește textul ediției din 1909, e de observat că aici lipsește o analiză critică a izvoarelor întrebuintate de Macarie pentru perioada dinainte de Petru Rareș. Și din acest punct de vedere, studiul lui I. Bogdan este depășit de cel al lui A. I. Jacimirski, publicat în același an sub titlul: Романский митрополит Макарий и ново-открытая его славяно-молдавская летопись 1541—1551 г.<sup>51</sup>

<sup>46</sup> Vezi studiul nostru citat: *Ioan Bogdan: Viața și opera*.

<sup>47</sup> O copie după letopisețul lui Azarie se află în Biblioteca Acad. R.P.R., Manuscrise, fond românesc Nr. 5212 (vezi Damian P. Bogdan, *Ioan Bogdan și manuscriptele lui din Biblioteca Academiei Române*, p. 19).

<sup>48</sup> Indicăm aici că manuscrisele lui E. V. Barsov se află astăzi în Государственный исторический музей din Moscova (Damian P. Bogdan, *op. cit.*, p. 23).

<sup>49</sup> N. Iorga, *I. Bogdan* în «Buletinul Comisiei istorice a României,» vol. 3 (1924), p. II.

<sup>50</sup> Vezi metoda de lucru a aparatului critic, la D. Russo, *Critica textelor și tehnica edițiilor* în «Studii istorice greco-romine,» opere postume, tomul II, București, 1939, p. 602.

<sup>51</sup> Damian P. Bogdan, *Textele slavo-române în lumina cercetărilor rusești*, I, p. 20 și nota 130.